

MUSIIKKIVERÄJÄSTÄ MUSIIKIN VERKKO-OPISKELUN LAITUMILLE

Tuula Siitonen

Kehittämishankeraportti
Marraskuu 2007

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) SIITONEN, Tuula	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 39	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi MUSIIKKIVERÄJÄSTÄ MUSIIKIN VERKKO-OPISKELUN LAITUMILLE		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) VUORTAMA-RÄSÄNEN, Marja		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Musiikin opetuksen kehittämishankkeena suunnittelin ja toteutin yleisen musiikkitiedon oppiaineen perustason ja opistotason 9 viikkoa kestävästä verkkokurssin keväällä 2007 Viitasaaren alueen musiikkiopistossa. Tavoitteena oli kehittää musiikin perusteiden verkkovälitteistä etäopetusta musiikkioppilaitoskontekstissa sekä luoda toimiva oppimisympäristö verkko-opiskelulle hyödyntäen Peda.netin verkkotyövälineitä. Raportissa esittelen musiikin verkko-opetuksen ja -opiskelun suunnitelmat, toteutuksen vaiheet sekä tulokset.</p> <p>Taiteen perusopetuksessa etä- ja monimuoto-opetuksen kehittäminen verkko-opiskeluympäristössä on koettu tarpeellisenä, koska lähiopetuksen järjestäminen ei aina ole mahdollista pitkien etäisyyksien ja/ tai pienten oppilasmäärien johdosta. Musiikin historiaa sisältävän yleisen musiikkitiedon intensiivinen verkkokurssi toteutettiin kokonaan verkossa lukuunottamatta kurssin päättänyttä lähiopetuskertaa.</p> <p>Musiikkikasvatusteknologian alaan kuuluva kehittämishanke oli onnistunut ja tarpeellinen lisä musiikkiopiston perinteiseen opetustarjontaan. Tulevaisuudessa tietotekniikan hyödyntäminen klassisen musiikin opetustraditioissa yleistyy, jolloin syntyy uusia vuorovaikutuskanavia musiikin kuluttajien/ harrastajien ja soivan musiikillisen kulttuuriperinnön välille.</p>		
Avainsanat (asiasanat) musiikkikasvatusteknologia , verkko-opiskelu , musiikkioppilaitokset		
Muut tiedot		

Author(s) SIITONEN, Tuula	Type of Publication Development project report	
Pages 39	Language finnish	
Confidential ☐ Until _____		
Title STUDING MUSIC WITH TECHNOLOGY: A CASE STUDY		
Degree Programme Teacher Education College		
Tutor(s) VUORTAMA-RÄSÄNEN, Marja		
Assigned by		
Abstract <p>In the development project of studing music with technology I designed and started two 9 weeks courses in musichistory of different degree of difficulty in the web-based learning environment in the spring of 2007. My aim was to develop pedagogical application for basic music education with the help of new information technology in the context of musicschool education in Viitasaari. At the same time I created functional work environment for the courses by using Peda.net web-tools. In this report I will describe the prosesses of teaching and studing activities in the portal adapted to it and the results.</p> <p>Because of long distances and small student groups there have been needs for developing definite and well-validated pedagogical applications for e-learning in the framework of distance education in Viitasaari. The courses of musichistory were designed and processed in the web-based work and learning environments except the last lesson that was held in the classroom.</p> <p>The results of the development project that belonged to the area of musiceducationtechnology, were quite inspiring. In the future teaching music with technology will probably increase also in classical music education, which makes it easier to bring the next generation of students and the heritage of classical music traditions closer to each other in a new way.</p>		
Keywords musiceducationtechnology, e-learning, musicschools		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 MUSIIKIN OPETUKSEN KEHITTÄMINEN.....	5
2 SOIVA KULTTUURIPERINTÖ.....	7
3 MUSIIKIN VERKKO-OPETUS.....	12
3.1 Verkko-oppimisympäristö.....	12
3.2 Verkkotyövälineet.....	13
3.2.1 Verkkoveräjä/ Musiikkiveräjä.....	14
3.2.2 Verkkolehti/ Music Stories.....	15
3.2.3 Verkkoveräjän ja Verkkolehden yhteiskäyttö.....	16
3.3 Verkko-oppimisympäristön suunnitelma.....	16
4 MUSIIKIN OPISKELU VERKOSSA.....	19
4.1 Verkko-opiskelun suunnitelma ja toteutus.....	19
4.2 Kurssikäytäntöä.....	21
4.3 Yhteenveto opiskeluteoista.....	22
5 KULTTUURINEN KEHITYS.....	24
5.1 Musiikin verkko-opetuksen kehittyminen.....	24
5.2 Oppimistehtävien purku.....	26
5.2.1 Sisältötehtävät.....	26
5.2.2 Kuuntelutehtävät.....	27
5.2.3 Keskustelutehtävät.....	30
5.3 Opiskelijakyselyn tulokset.....	32
6 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	35
LÄHTEET.....	37

1 MUSIIKIN OPETUKSEN KEHITTÄMINEN

Musiikin opetuksen kehittämishanke ”Musiikkiveräjistä musiikin verkko-opiskelun laiturille” liittyy musiikkikasvatusteknologian alaan. Se nivoutuu oman oppilaitoksen Viitasaaren alueen musiikkiopiston tavoitteisiin hyödyntää nykyteknologiaa ja tietotekniikkaa musiikin opetuksessa. Hanke on vahvasti työelämälähtöinen ja tavoitteena on tutkia ja kehittää musiikin perusteiden verkkovälitteistä etäopetusta musiikkioppilaitoskontekstissa.

”Musiikkikasvatusteknologialla tarkoitetaan erityisesti musiikin oppimiseen ja opettamiseen liittyvää koulutusteknologiaa, toisin sanoen oppia musiikkikasvatuksen toiminnan tavoista. Tieteenä musiikkikasvatusteknologia tutkii erityisesti ilmiöitä, jotka liittyvät musiikkikasvatukseen nykyisen tietoyhteiskuntamurroksen puitteissa”. (Ojala 2006, 15).

Tässä raportissa esittelen yleisen musiikkitiedon oppiaineeseen räätälöimäni musiikin verkko-opetuksen ja -opiskelun suunnitelmat, toteutuksen vaiheet sekä tulokset. Tavoite oli luoda toimiva ja entistä ehompi oppimisympäristö verkko-opiskelulle. Oma pedagoginen orientaationi nousee kognitiivis-konstruktivistisesta tiedon- ja oppimiskäsityksestä. Opetuksen painopiste on oppilaiden kokonaisvaltaisen kasvun tukemisessa, oppimisprosessien ymmärtämisessä sekä musiikillisesti monipuolisen opiskeluympäristön luomisessa.

Viitasaaren alueen musiikkiopisto on vuonna 1969 perustettu kunnan ylläpitämä ja valtion lakisääteistä valtionosuutta saava musiikkioppilaitos, jossa opiskelee 117 oppilasta ja 86 musiikkileikkikoululaista lukuvuonna 2007 – 2008 (Paananen 2007). Oppilaitos toimii Viitasaarella ja toimialueeseen kuuluvat lisäksi Pihtiputaan, Kinnulan ja Keiteleen kunnat. Opettajakunnan vahvuus on 13, joista kaksi virkaopettajaa, 5 päätoimista ja 6 sivutoimista opettajaa. Instrumenttiopetus on pääsääntöisesti yksityisopetusta (piano, viulu, alttoviulu, sello, huilu, klarinetti, saksofoni, laulu, harmonikka, kitara, sähkökitara, sähköbasso, rummut). Muita

opetusaineita ovat mm. soitinvalmennus, yhtyesoitto ja orkesteri, kevyen musiikin bändit sekä yleiset aineet. Opiskelu musiikkiopistossa antaa valmiudet ammatillisiin opintoihin ja on Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry:n vaatimusten mukaista. (Viitasaaren alueen musiikkiopisto).

Viitasaarella musiikin alalla taiteen perusopetuksessa, joka on siis koulun ulkopuolella tapahtuvaa musiikkikasvatusta musiikkiopistossa, on ollut tarve luoda puitteita etä- ja monimuoto-opetukselle, koska lähiopetuksen järjestäminen ei aina ole mahdollista pitkien etäisyyksien ja/ tai sivutoimipisteissä pienten oppilasmäärien johdosta. Erityisesti musiikin perus- ja opistotasolla musiikin perusteisiin kuuluvassa yleisen musiikkitiedon oppiaineessa on ilmennyt tarvetta etäopiskelulle verkko-opiskeluympäristössä. Ennen yleisen musiikkitiedon opiskelua oppilaat suorittavat musiikin teorian ja säveltapailun tasosuoritukset I – III. Oppilaat ovat iältään 13 – 17 -vuotiaita. Itsenäisesti etäopiskelevat oppilaat ovat yleensä vanhempia ja heille opiskelussa käytettävät verkkotyövälineet verkkoympäristöineen ovat tuttuja koulusta tai muuten. Opiskelijoiden motivaatio on yleensä korkealla: heillä on tavoite saada musiikin perusopinnot tai opistotason opinnot valmiiksi. Sen lisäksi verkko-opiskelu motivoi joitakin oppilaita erityisesti.

Musiikin opetuksen kehittämishankkeena suunnittelin ja toteutin yleisen musiikkitiedon perustason ja opistotason 9 viikkoa kestävästä verkkokurssin keväällä 2007 oppilaitoksessa ilmenneen konkreettisen tarpeen vuoksi. Tein sen oman työni ohessa ns. opettajan muuna työnä, josta maksettiin erillinen korvaus käytetyn tuntimäärän perusteella. Pilottiryhmään kuului yhteensä neljä opiskelijaa kolmelta eri paikkakunnalta. Perustason kurssin suoritti kaksi opiskelijaa ja opistotason kurssin yksi opiskelija. Lisäksi samaan verkko-oppimisympäristöön liittyi jo aikaisemmin etäopintoja suorittanut vanha opiskelija.

Intensiivinen verkkokurssi ajoittui loppukevääseen maaliskuulta toukokuulle 9.3.2007 – 16.5.2007. Kurssi toteutettiin lähes kokonaan verkossa: oppimateriaalit ja oppimistehtävät olivat verkossa, oppimisen ohjaus ja arviointi tapahtuivat verkossa. (Yleisen musiikkitiedon verkkokurssi 2007). Opiskelu oli ajasta ja paikasta riippumatonta. Kurssiin sisältyi yksi lähiopetuskerta kurssin päätteeksi 16.5.2007,

jolloin teimme yhteenvedon ja loppusolmun verkko-opiskelulle. Kurssipalautetta keräsin opiskelijoilta kirjallisella kyselyllä, jonka tulokset raportoin tässä hankeraportissa.

Syksyllä 2007 aloitin uuden yleisen musiikkitiedon verkkokurssin samalla oppimisalustalla. Tässä kehittämishankeraportissa on luontevaa sivuta meneillä olevaa kurssia ja etsiä samalla kehittämiskohteita ja uusia näkökulmia musiikin verkko-opetukseen.

2 SOIVA KULTTUURIPERINTÖ

Rakennukset, niiden esineistö ja ympäristö ovat konkreettisia kulttuuriperinnön muotoja. Luonto edustaa elävää kulttuuriperintöä. Sekä aineellinen että henkinen perintö, kuten kirjallisuus, kuvataiteet ja musiikki, koetaan arvokkaaksi yhteiseksi omaisuudeksi, joka halutaan säilyttää ja välittää sukupolvien jatkumossa eteenpäin. (Suomen Tammi 2007). Kulttuuriperinnön ytimessä ovat merkittäviksi koetut arvot ja arvostukset: esteettisiä arvoja muun muassa kauneus, hyvyys ja totuus. Arvot ovat keskeisiä niin reaali- kuin virtuaalisessa maailmassa. Kulttuuriperintö voimaannuttaa yksilöitä ja yhteisöjä tuoden samalla esille eri kulttuurien välisiä eroavaisuuksia ja yhdistäviä, samankaltaisia ominaispiirteitä. (Karppinen 2002, 50).

Kansallisten kulttuurilaitosten, ja ylipäätään kulttuuria tuottavien laitosten (esim. arkistot, kirjastot, museot, teatterit, oopperat), tehtävä on tehdä tunnetuksi kansallista suomalaista kulttuuriperintöä mukaanlukien paikalliset ja alueelliset perinteet. Samanaikaisesti niiden vastuulla on vaalia, siirtää ja uusintaa globaalia, yhteiseksi koettua henkistä ja aineellista kulttuurista pääomaa. (Kulttuurin laajakaista 2007; Karppinen 2003, xi). Musiikkioppilaitokset antavat koulun ulkopuolista kulttuurikasvatusta musiikin alalla. Säilyttämällä, välittämällä ja uudistamalla musiikkitraditioita ne osallistuvat kulttuuriperintökasvatukseen taidekasvatuksen osana. Opetus- ja koulutusvastuun lisäksi niiden on taattava kulttuurinen jatkuvuus ja luotava puitteet kestäväälle kehitykselle.

”Aineellisen ja henkisen perinteen tunteminen muodostavat pohjan ajattelulle, josta omat kokemukset voivat rakentua teoiksi taiteen ja tieteen keinoin. Kun erilaisiin kulttuureihin sisältyvät merkitykset tunnustetaan, voidaan niiden voimavarat käyttää yksilön ja yhteisön kehittämiseen”. (Kallio 2004, 50).

Kulttuuriperintökasvatuksen tavoitteena on muun muassa

- edistää oppilaiden kulttuuriperinnön tuntemusta
- voimistaa tietoisuutta omasta kulttuuri-identiteetistä
- herättää kiinnostus taiteen, kulttuurin, tutkimuksen ja tiedon maailmaan
- monipuolistaa oppimisympäristöjä ja -menetelmiä
- tarjota mahdollisuuksia eheyttävään opetukseen
- tarjota elämyksellistä ja kokemuksellista oppimista
- kasvattaa ymmärrystä kulttuurilaitosten merkityksestä yhteisen kulttuuriperinnön säilyttäjinä ja välittäjinä sekä Suomen kulttuurielämässä että oppilaiden omassa elämässä.

(Kulttuurin laajakaista 2007)

Musiikin kentässä visuaalista konkreettista kulttuuriperintöä ovat esim. soittimet ja musiikin esittämisen tilat ja rakennukset. Auditiivinen musiikillinen kulttuuriperintö elää soivana kulttuuriperintönä esittävässä säveltaiteessa paitsi konserteissa säveltäjäiden eli muusikoiden live-esityksissä myös äänidokumentteina.

Musiikkiperintöopetus on läsnä musiikkioppilaitosten opetustarjonnassa erityisesti yleisen musiikkitiedon oppiaineessa, mutta myös soitonopetuksessa, jonka tehtävänä on kautta aikain ollut säilyttää ja välittää vuosisataisia musiikillisia perinteitä mestarikisälli -oppipoikamallia mukailleen.

Yleisen musiikkitiedon oppiaine sisältää taidemusiikin historiallista ja tyyllistä tuntemusta. Opetuksessa tutustutaan musiikin tyylikausiin ja säveltäjiin, eri soittimiin ja soitinryhmiin, harkinnan mukaan myös muiden maanosien musiikkiin ja musiikin eri lajeihin sekä opastetaan oppilasta erittelemään ja tutkimaan kuunneltavia

musiikkiteoksia. Lisäksi Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry:n ohjeistuksissa (Musiikin perusteiden tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005, 2, 7) korostuu käytännön musisoinnin tarpeet kaikessa musiikin opiskelussa.

Toiminnallisen musiikkikasvatuksen uranuurtaja David J. Elliott näkee musiikkikasvatuksen tehtävänä kehittää musiikin toiminnallista ymmärtämistä eli muusikkoutta musiikin esittämisen ja/ tai kuuntelemisen avulla. Muusikkouden päämäärä on oppilaan kokonaispersoonallisuuden kasvu, itsetuntemus, musiikista nauttiminen ja itseluottamus. Opetuksessa ja opetussuunnitelmassa keskeisintä tulisi olla musiikin tekeminen, sillä musiikki on toiminnallista tietoa. (Elliott 1996, 8 – 13; 2005, 9 – 10). Myös Regelskin mielestä olennainen kysymys koskee taidemusiikin tehtävää pelkästään esteettisinä pidettyjen abstraktien ja universaalien ominaisuuksien säilyttämisen kannalta tai kuten postmodernit kriittiset näkökannat painottavat musiikin käyttämistä sen lisäksi omiin tarkoituksiin ja henkilökohtaisen kasvun välineenä. (Regelski 2005, 220, 229).

Jälkimmäinen näkökulma linkittyy kognitivistis-konstruktivistiseen tiedon- ja oppimiskäsitykseen, johon toiminnallinen musiikkikasvatustakin perustuu. (Patrikainen 1999, 154 – 155). Yleisen musiikkitiedon perus- ja opistotason opetuksen tavoitteissa oppilaan persoonallisuuden kehittyminen, itsetuntemus, musiikista nauttiminen ja itseluottamus on huomioitu erityisesti. Tavoitteena on muun muassa

- lisätä oppilaan valmiuksia kuunnella ja kokea musiikkia monipuolisesti, auttaa oppilasta muodostamaan musiikkillisia mieltymyksiä ja tiedostamaan ja perustelemaan niitä.

Suorituksessa kontrolloidaan musiikin historiallista ja tyyllillistä tuntemusta esim. kuuntelun avulla. Sekä perus- että opistotasolla suoritukseen tulisi sisältyä myös konserttikäyntejä. Arvioinnissa käytetään arvosana-asteikkoa hyväksytyt/ uusittava. Erityistä huomiota arvioinnin yhteydessä tulisi kiinnittää oppilaan osallistumiseen ja aktiivisuuteen. (Musiikin perusteiden tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005, 7, 9).

Opistotasolla laajennetaan ja syvennetään musiikin historiallista ja tyyllistä tuntemusta. Tavoitteiden osalta sekä perus- että opistotason musiikin historian opiskelun osaamistavoitteet vastaavat myös musiikin historian verkkokurssin opiskelulle ja oppimiselle asetettuja tavoitteita. Lisäksi ne voidaan sisällyttää laajempiin kulttuuriperintökasvatukselle asetettuihin jo mainittuihin tavoitteisiin. Opistotasolla tarkoitus on (Musiikin perusteiden tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005, 14 – 15).

- oppilaan henkilökohtaisen musiikkisuhteen lujittaminen oman musiikillisen ymmärtämisen ja kokemuksen kautta
- omaehtoinen ja aktiivinen paikkakunnan musiikkielämään osallistuminen sekä ajankohtaisten tapahtumien seuraaminen
- saavutettujen musiikillisten tietojen ja taitojen hyödyntäminen
- erityyppisen lähdemateriaalin hyödyntäminen tiedonhaussa (kirjallisuus, internet)
- musiikin historian laajempi tuntemus: opitaan tunnistamaan ja nimeämään historiallisia tyylikausia ja säveltäjiä sekä yhdistämään teoksia sopiviin tyylikausiin
- tutustuminen ainakin yhteen asiakokonaisuuteen syvemmin (esim. yksittäinen teos, tyylikausi, lajityyppi, ulkomusiikilliset aiheet)
- musiikin analyttinen kuuntelu: opitaan erittelemään musiikkiesityksen tyyllisiä ja esityksellisiä piirteitä ja kuvailemaan niitä
- kulttuurin yleinen tuntemus: tutustutaan musiikin historiaan osana yleistä historiaa.

Oppisisältöjen tulisi tukea oppilaan instrumenttiopintoja, antaa valmiudet mahdollisiin jatko-opintoihin ja rohkaista elämänikäiseen harrastukseen musiikin parissa. Vaikka tasosuoritusohjeet on laadittu länsimaiseen taidemusiikkiin painottuvaa musiikin opiskelua varten, opettaja tai oppilaitos voivat halutessaan laajentaa oppisisältöjä opetussuunnitelmansa puitteissa. Opetuksen etenemisestä ja jakautumisesta kursseiksi päättävät opettaja ja oppilaitos. Suoritus on mahdollista toteuttaa useina osasuorituksina opintojen aikana. Suorituksen arviointiin voidaan liittää oppilaiden tuntityöskentelyn arviointia ja opintojen kuluessa itsenäisesti suoritettuja tehtäviä. Etäopiskellen opettaja arvioi oppilaan osaamista erikseen sovitulla tavalla esimerkiksi sisällyttämällä suoritukseen portfoliotehtäviä, joista koottu kansio toimii loppuarvioinnin yhteydessä näyttönä oppilaan aktiivisuudesta ja

kehittymisestä.

Musiikin pragmaattiset lähtökohdat ja kognitivis-konstruktivistinen lähestymistapa tulisi olla musiikin opetuksen suunnittelun, ohjauksen ja arviointityön taustalla vallitsevan opetussuunnitelma-ajattelun mukaan myös musiikkioppilaitoksissa. Opetuksen suunnittelussa tulee huomioida oppilaiden kehitysvaihe ja lähtökohdat ja pyrkiä eriyttämään opetusta tarpeen mukaan. Keskeistä uusissa tasosuoritusohjeissa on, että oppilaiden tarpeet ja opettajan ja oppilaitoksen painotukset ohjaavat opetuksen sisältöä tasosuoritusohjeiden puitteissa. Opetuksen sisältö ohjaa suorituksen sisältöä eikä päinvastoin. Oppilaiden omaa ohjelmistoa voidaan käyttää opetuksessa eri tavoin: opittavien käsitteiden havainnollistamiseen ja analyysi- ja kuuntelutehtävien materiaalina. (Musiikin perusteiden tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005, 2 – 3).

Erityisesti klassisen musiikin perinteiden jatkumisen turvaamiseksi tarvitaan oppilaitoskohtaisia ja valtakunnallisia suunnitelmia monipuolisen musiikillisen kulttuuriperinnön säilyttämiseksi, välittämiseksi ja uudistamiseksi. Koulutus on avainasemassa tässä. Tulevaisuuden rakentaminen kulttuurisesti kestäville ratkaisuille vaatii kokonaisuuksien hahmottamista ja ymmärtämistä: nykykäytäntöjen kriittinen arviointi, toimintatapojen rohkea uudistaminen esim. opetustarjonta ja -kulttuuri, erilaiset oppimisympäristöt, oppimiskäsitykset ja miten ne palvelevat musiikin opiskelua?, paikallisen yhteisön mahdollisuudet ja haasteet, oppisisällöt, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, mikä on yhteinen musiikillinen perintömme?, mitkä ammatillisen osaamisen puolet koemme tärkeiksi ja mitä haluamme jakaa työyhteisössä?, monikulttuurisuus, yhteistyö oppilaitoksen sisällä ja ulkopuolisten tahojen kanssa, eri intressien yhteensovittaminen jne. (Loukola 2007, 6 – 7, 9).

Eräs keino ylläpitää ja välittää kestäviä soivan klassisen musiikin kulttuuriperinnön aineellisia ja henkisiä ilmentymiä on internetin valjastaminen musiikin opetuksen ja opiskelun käyttöön. Tässä transformaatioprosessissa voi tapahtua myös kulttuurista uusintumista ”kierrätysprosessin” tuloksena. Verkko-oppimisympäristö – virtuaalinen museo antaa uudentyyppisen sysäyksen eri sukupolvien ja kansallisuuksien väliselle dialogille ja historian ymmärtämiselle lisäämällä tietoa ja tietoisuutta ihmisten ja eri

kansojen kulttuuriperimästä ja tulevaisuuden orientaatiosta. (Karppinen 2002, 49).

3 MUSIIKIN VERKKO-OPETUS

*” Koska asynkronisesta eli ei-tosiaikaisesta verkkovuorovaikutuksesta jää puuttumaan erityisesti musiikin opiskelussa ja musiikillisessa toiminnassa olennainen lähikontakti, asynkroniset verkkoympäristöt kuten oppimisalustat eivät yleensä sovellu ainoiksi musiikin oppimisympäristöiksi. Näiden verkkoympäristöjen käyttö näyttäisi olevan tarkoituksenmukaisinta **osana kokonaisvaltaista musiikillista toimintaympäristöä**, jossa oppimista tapahtuu aktiivisen musiikillisen ja tietoa rakentavan toiminnan ohessa”. (Salavuo 2006, 72).*

3.1 Verkko-oppimisympäristö

Avoimet verkkopohjaiset oppimisympäristöt luovat haasteita koulutukselle ja uusien toimintatapojen oppimiselle. Virtuaalisten oppimisympäristöjen kehittyminen edellyttää opettajilta uudistuvan oppimiskäsityksen lisäksi uudenlaista yhteisyyttä ja esim. tehtyjen materiaalien jakamista yhteiseen käyttöön. Opettajan työn pedagoginen laajentuminen näkyy kenties selvimmin siinä, miten verkko-oppimisympäristöt muuttavat luokkahuoneen maailmanlaajuiseksi oppimisympäristöksi. Opettajalta edellytetään uusia ohjausvalmiuksia, joiden avulla oppimisprosessit linkittyvät tiedonhankinta- ja tiedonluontiprosesseihin. Opettajan tulisi kyetä suunnittelemaan opiskelutilanteita, jotka todella muuttavat oppilaan työskentelyä ja oppimisprosesseja, synnyttävät oppilaissa oppimisen halua ja taitoa. (Luukkainen 2005, 132 – 135).

Musiikin organisoitua verkko-opetusta järjestetään toistaiseksi vähän suomalaisissa musiikkioppilaitoksissa. Erityisesti tekijänoikeuksiin liittyvät kysymykset hidastavat digitaalisten verkkoympäristöjen, kuten oppimisalustojen pedagogista hyödyntämistä musiikin opetuksessa. Teknologian toimivuus ja käytettävyyden kehittyminen esim. välineistön, linjojen ja ohjelmistojen saatavuus ja riittävä teho sekä yhteisöllisen

oppimisen kulttuurin vakiintuminen ja opiskelijoiden itseohjautuvuus ovat edellytyksiä tietoverkkojen yleistymiselle musiikin verkko-opetuksessa. Web 2.0 ja siihen liitetyt vuorovaikutteisemmat sovellukset, kuten podcasting-tekniikka, luovat tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin mahdollisuuksia välittää opetustilanteita verkkovälitteisesti. (Salavuo 2006, 437 – 438). Etäopetuksessa podcasting on jo osoittautunut erääksi käytännölliseksi vaihtoehdoksi (Nisu 2007, 10).

Kokemukset oppimisalustaperusteisesta musiikiopetuksesta ovat osoittaneet, että niistä on hyötyä erityyppisessä musiikin opetuksessa: musiikin historian opetuksessa ensisijainen etu on opiskelijoiden töiden julkaiseminen verkossa, joustavuus ja tiedon audiovisuaalinen esittäminen sovituksen opiskelussa, verkkoympäristön sosiaalinen anti musiikin tutkimusmenetelmien etäopetuskurssilla. Haastavin kehittämiskohde näyttäisi olevan verkkokeskustelut ja aktiivinen osallistuminen niihin verkko-oppimisympäristössä. (Salavuo, Ferreira & Unkari-Virtanen 2006, 400).

3.2 Verkkotyövälineet

Viitasaaren alueen musiikkiopisto kuuluu Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen Peda.net -kouluverkkoon (Peda.net 2004). Pedanet on perusopetuksessa yleisin käytetty järjestelmä. Oppilaitoksella on oma avoimeen lähdekoodiin perustuva Verkkoveräjä-oppimisympäristö ja siihen linkitetty Verkkolehti, jotka toimivat opetuksen ja oppimisen välineinä yleisen musiikkitiedon etä- ja monimuoto-opetuksessa.. Keväällä 2002 olin mukana OPE.FI II -koulutuksessa, jonka aikana loin oppilaitokselle digitaalisen oppimisympäristön ja tilasin Verkkolehden. Tein myös kokeiluja verkko-opetuksen suuntaan vuosina 2003 – 2006 Verkkoveräjässä. Keväällä 2007 päivitin Verkkotyövälineet ja päätin hyödyntää niiden tarjoamia mahdollisuuksia paremmin ja laajemmin pyrkimyksenä tarjota entistä ehompaa verkko-opetusta.

Peda.netin verkkotyövälineet soveltuvat perusopetukseen, toiselle asteelle ja aikuiskoulutukseen. Käyttäjien ei tarvitse huolehtia niiden ylläpidosta, ohjelmistojen asennuksista tai palvelimien varmuuskopioinnista. Peda.net -verkkotyövälineet ovat käyttöympäristöstä riippumattomia (Windows, Linux, Mac). (Peda.net 2004).

Omakohtainen kokemus verkko-oppimisesta oppijana lukuvuonna 2006 – 2007 auttoi verkko-oppimisprosessin ja ohjauksen suunnittelussa ja käytännön toteutuksessa. Samalla huomasi, etten ollut hyödyntänyt Verkkoveräjän ja Verkkolehden mahdollisuuksista kuin murto-osan niiden verkko-opetukselle tarjoamasta kapasiteetista.

3.2.1 Verkkoveräjä/ Musiikkiveräjä

Viitasaaren alueen musiikkiopiston Verkkoveräjä ”Musiikkiveräjä” toimii verkko-opetuksen jäsentäjänä ja materiaalin kokoamis- ja jakelualustana. Musiikkiveräjän on nimensä mukaisesti tarkoitus ohjata ”oikeille verkkolaitumille” yleisen musiikkitiedon oppiaineen aliveräjään. Se sisältää oppimateriaalilinkkejä mm. musiikin historian sivustoille. Oppimisalusta on opettajan ylläpitämä.

Veräjän aloitussivulla lukijan näkymään avautuu polku, josta pääsee takaisin edellisille tasoille; Veräjän otsikko ja/ tai haluttu logo; linkki Ylläpitoon, josta pääsee rakentamaan Veräjän sisältöä; Navigointi, jolla pääsee liikkumaan eri Veräjien välillä; sisältöalue, jossa Veräjän luotu sisältö esitetään. Veräjän rakennuspuolella Ylläpidossa Moduulit-näkymästä valitaan ”työvälineet”, joiden avulla haluttu sisältö näkyy Veräjässä.

Moduuleita on useita eri käyttötarkoituksiin: Teksti, Kuva, Ilmoitus, Linkki, Mappi, Kuvagalleria, Kalenteri, Aukkotehtävä, Keskustelu, Taulukko, Muistilappu, Palautus, Lomake, Blogi, Ilmoittautuminen, Haku, RSS-näyttö. Moduulien muokkaus ja Veräjän ohjeet löytyvät ja ovat vapaasti tulostettavissa Peda.net -sivuilta.

Moduulin ylläpitokehyksessä näkyvät Moduulin siirtopainikkeet, Moduulin otsikko, Moduulin sisältöalue (tämä toimii samalla tavalla kuin lukijan näkymän sisältöalue), Kehys (kertoo, että moduuli on ylläpitotilassa; ei näy lukijan näkymässä), Moduulin muokkaus (esim. otsikon vaihto, sisällön kirjoittaminen), piilotus, kopiointi, siirto ja poisto.

Asetukset-näkymässä voi tehdä muutoksia Veräjän perusasetuksiin: otsikko, salasana,

lukijan salasana, navigointi, ajanesitysmuoto, linkkien aukeamisen oletustapa, kieli, väri/ tyyli, logo, linkki esim. Verkkolehteen. Aliveräjät-näkymässä voi Veräjän alle lisätä uusia aliveräjiä eri oppiaineille ja kursseille. (Veräjä 2007)

3.2.2 Verkkolehti/ Music Stories

Yleisen musiikkitiedon oppiaineen Verkkolehti ”Music Stories” toimii työkirjan tavoin ja siihen voidaan tuottaa ja tuoda omaa materiaalia, jolloin se toimii eräänlaisena tuotantotyövälineenä. Verkkolehti on verkko-oppimisympäristön keskus, jossa näkyvä osa varsinaisesta etäopiskelusta verkossa tapahtuu. Verkkoveräjä toimii alustana, josta on linkki Verkkolehteen ja toisin päin. (Yhteiskäyttö 2007).

Verkkolehden avulla opiskelijat ja opettajat voivat tuottaa ja julkaista materiaalia WWW:n. Materiaalin tuottaminen ei vaadi WWW-tuottamistaitoja. Lehteen voi liittää linkkejä, kuvia, videopätkiä, ääntä tai muita tiedostoja liitteeksi omiin tuotoksiin. Materiaali pitää olla palvelimella tai siirrettävissä palvelimelle. Verkkolehden käyttö- ja sovellusmahdollisuuksia ovat: luokka-, kurssi- tai projektilehti, verkkotyökirja, opiskeluympäristö, kansainvälisten projektien työympäristö. (Verkkolehti 2007).

Käyttäjätasojat ovat: Lukija, Toimittaja, Päätoimittaja. Käyttäjätunnus voi olla oma, ryhmän tai yhteinen. Käyttäjätunnus määrittää käyttöoikeudet: Päätoimittajalla on luonnollisesti laajimmat käyttöoikeudet, lukijalla suppeimmat. Lehden julkaistu sisältö näkyy **Lukijalle**, mikäli päätoimittaja ei ole asettanut salasanaa myös Lukijalle. Samoin Lukija voi osallistua juttujen kommentointiin ja jättää viestejä keskusteluryhmään, mikäli Päätoimittaja on sen sallinut. Julkaistusta sisällöstä näkyy oma sijainti lehden sisällä, navigoinnissa kaikki lehden osastot, käyttäjätunnuksen omaaville reitti/ linkki toimitukseen, sisällysluettelo yhdessä näkymässä, etusivulla näkyvät osastot ja jutut sekä käyttöliittymän kielen vaihto. Keskustelu on käytössä vain, jos Päätoimittaja on ottanut sen käyttöön lehden asetuksissa. Samoin jutun kommentointi on käytössä vain, jos Päätoimittaja on valinnut lehden asetuksissa siihen mahdollisuuden. Verkkolehden ohjeissa on kerrottu tarkasti, kuka voi kommentoida ja miten hyödyntää mahdollisuutta kommentointiin esim. opettajan ja oppilaan välisessä palautteessa.

Toimittajalla on Päätoimittajan antama tunnus ja salasana toimitukseen, jossa juttujen tekeminen tapahtuu. Uudelle jutulle (Luo uusi juttu) annetaan ensin otsikko, mahdollisesti lyhyt kuvaus jutusta ennen varsinaisen sisällön kirjoittamista. Sivun voi muotoilla HTML-kielillä. Asetuksista valitaan jutun tila: Keskeneräinen, Valmis, Arkistoitu (jos juttu ei ole enää ajankohtainen, mutta halutaan säilyttää). Toimittaja voi muokata juttujaan ja poistaa niitä (jos Päätoimittaja on sen sallinut), siirtää mediakirjastoon kuvia ja muita tiedostoja sekä muokata mediakirjaston kuvia (jos Päätoimittaja on sen sallinut).

Päätoimittaja (-t) edellisten tasojen käyttöoikeuksien lisäksi voi muokata kaikkia lehden juttuja, voi poistaa minkä tahansa jutun, voi julkaista juttuja, voi vaihtaa juttujen omistajaa, voi muokata ja poistaa mediakirjaston tiedostoja, voi luoda osastoja ja hallita niiden avulla lehden rakennetta, voi luoda uusia käyttäjätunnuksia ja muokata niitä sekä voi muokata lehden asetuksia. Verkkolehden asetukset on jaettu neljään ryhmään: yleiset asetukset, ulkonäön asetukset, oikeusasetukset ja yhteystiedot. (Verkkolehti 2007).

3.2.3 Verkkoveräjän ja Verkkolehden yhteiskäyttö

Linkin voi tehdä molempiin suuntiin eli sekä Verkkolehdestä Veräjään että Verjästä Verkkolehden lehden toimituksen tai Veräjän ylläpidon asetuksista lisäämällä linkki ja WWW-osoite ohjeen mukaan. Linkit näkyvät sivujen oikeassa yläkulmassa. Linkkejä voi tehdä myös suoraan tekstistä kopioimalla WWW-osoite haluttuun kohtaan tekstiä (esim. juttua tai tekstimoduulia). Tämä on suositeltava tapa tehtävän ohjeistuksen yhteydessä, jolloin oppija voidaan siirtää oikeaan paikkaan asiayhteyden mukaan. Koska jokaisella lehdellä ja lehden jutulla on oma WWW-osoitteensa, halutessa linkin saa yksittäiseen juttuun tai suoraan jutun muokkaus-näkymään. (Yhteiskäyttö 2007).

3.3 Verkko-oppimisympäristön suunnitelma

Verkko-oppimisympäristö ei koostu pelkästään verkkotyövälineistä vaan myös siinä toimivasta oppivasta yhteisöstä. Opetustaan kehittävän opettajan on huomioitava

vallitseva opiskelukulttuuri ja sen ominaispiirteet. Hyvin suunniteltu tekninen infrastruktuuri voi edesauttaa itseohjautuvamman opiskelukulttuurin muotoutumista oppivan yhteisön ja sen käyttämien verkkotyövälineiden ja oppimisalustan välille. Verkko-oppimisympäristön suunnittelussa tekniset yksityiskohdat voivat monesti olla helpommin muunneltavissa kuin syvälle juurtuneet käsitykset oppimisesta ja opettamisesta. (Ruippo & Salavuo 2006, 293 – 294).

Assosiatiivis-empiristisessä lähestymistavassa oppiminen nähdään toimintana uusien tietojen ja taitojen hankkimiseksi. Kognitiivinen lähestymistapa korostaa oppimista toimintana uuden ymmärryksen saavuttamiseksi. Situaatiivinen näkökulma painottaa oppimista sosiaalisena käytäntönä. Verkko-opetuksessa on aineksia kaikista kolmesta oppimista tarkastelevasta näkökulmasta. (Falconer, Conole, Jeffery & Douglas 2007).

Assosiatiivis-empiristinen lähestymistapa:

- selkeä oppimistavoite ja palaute
- opiskelutoimintojen organisointi oppimisprosessissa toimintaketjujen avulla
- opiskelun yksilöllisyys
- lisääntyvä vaikeusaste
- arvioidaan tietojen ja taitojen lisääntymistä.

Kognitiivinen lähestymistapa:

- mentaaliset mallit ja konstruktivismi
- jäsentymättömien ongelmien ratkaiseminen
- ideoiden käsitteellinen kehittäminen
- reflektio
- vuorovaikutus
- kokeileminen/ tutkiminen
- pohdiskelu/ arviointi
- itseohjautuvuus
- arvioidaan prosesseja ja laajoja näyttöjä.

Situatiivinen näkökulma:

- oppimisverkostot ja -suhteet
- dialogi
- identiteetin ja itsevarmuuden kehittyminen
- arvioidaan osallistuvuutta.

Musiikinopetuksella ja -opiskelulla on lisäksi omat erityispiirteensä. Ruippo on piirtänyt esiin mm. seuraavia piirteitä: 1) opiskelutilanteet rakentuvat suhteellisesti enemmän auditiivisuuden kuin visuaalisuuden varaan, 2) oppiminen tapahtuu paljolti toiminnan myötä, 3) non-verbaali vuorovaikutus on musiikin tekemisessä ja opiskelussa korostuneesti esillä. Nämä seikat asettavat musiikin verkko-opetuksen tekniselle toteutukselle ja oppimisalustalle haasteita. (Ruippo 2006, 271).

Musiikinopetuksessa oppimisalustat soveltuvat kursseille, joilla oppimistehtävien suorittaminen tai ryhmätöiden tekeminen ovat olennainen osa kurssia. Tehtäviä voidaan tarkastella samassa oppimisympäristössä, jolloin tehtävien vertailu ja ideoiden jakaminen on mahdollista. Julkiset tehtävät saattavat lisäksi motivoida opiskelijoita enemmän kuin pelkästään omalle opettajalle tuotetut tehtävät. (Salavuo 2006, 227).

Verkko-oppimisympäristön suunnittelussa on huomioitava opiskelijoiden tarpeita ja erilaisia oppimistyyliä: näköaisti/ visuaalinen, kuulo/ kuunteleminen, kinesteettinen (tiedonlähteiden kerääminen), sosiaalinen, abstrakti/ konkreettinen ajattelu, kokemuksellinen lähestymistapa, teorettinen suuntautuminen, reflektio-orientaatio. Opiskelijoiden oppimistyyli/ tarpeet on pyritty huomioimaan erityisesti eri lähestymistapoihin perustuvissa oppimisteoissa ja tuotoksissa. (Falconer ym. 2007)

4 MUSIIKIN OPISKELU VERKOSSA

*”Verkko-opetusta kuvaa keskeisesti koko **oppimisprosessinaikainen ohjaus ja palaute**, jonka pohjalta oppija kehittää omaa osaamistaan. Ohjaus voidaan käsittää laaja-alaisesti sisältäen mm. verkko-oppimisprosessin suunnittelun, arvioinnin, palautteen, prosessin ja sisältöjen ohjauksen. Oppimisprosessissa eri elementit – opetustilanne, oppimistehtävät, opetus, ohjaus, palaute ja arviointi – linkittyvät kiinteästi toisiinsa ja muodostavat myös ajallisen eheän jatkumon”. (Koli & Silander 2002, 31).*

4.1 Verkko-opiskelun suunnitelma ja toteutus

Loin Musiikkiopiston Veräjään aliveräjän yleisen musiikkitiedon oppiaineelle. Musiikkitiedon Veräjä sisältää kurssi-infoa alkavasta uudesta musiikkitiedon perustason (tai opistotason) verkkokurssista Verkkoveräjässä, jonne opiskelijat pääsevät salasanalla. Opettajan tehtävä on myöhemmin pitää kurssi-info -moduuli ajantasalla. Ennen kurssin alkua jokainen kurssille ilmoittautunut sai kotiin postitettuna infokirjeen, joka sisälsi lyhyen esittelyn Pedanetin oppimisalustasta ja Musiikkitiedon Veräjän ja Verkkolehden käyttäjätunnukset ja salasanat. Liitteenä oli kopio Musiikkitiedon Veräjään avautuvasta ikkunasta.

Kurssille osallistujat keräsin kyselemällä toisilta opettajilta potentiaalisista kurssilaisista. Infokirjeen lisäksi satunnaiset kasvokkaiset tapaamiset opiskelijoiden kanssa, tekstiviestit ja puhelinyhteys olivat tärkeitä opiskelun tukitoimia erityisesti kurssin alussa, jotta opiskeluun väistämättä liittyviä kysymyksiä ja pulmia voitiin ratkaista yhdessä. Varsinaista oppimisalustan käyttöpastusta ei järjestetty, koska siihen ei tarvetta ilmennyt. Koska ryhmä oli pieni, yksilöllinen opintojen ja opiskelun ohjaus oli mahdollista ja aivan luontevaa. Verkko-opiskelu toteutettiin etäopiskeluna lähes kokonaan kurssin loppukoontia lukuunottamatta.

Oppimistavoitteet verkkokurssilla ovat yhteneväiset yleisen musiikkitiedon oppiaineelle asetettujen normaaliopetuksessa käytettyjen tavoitteiden kanssa. Verkko-opiskelussa korostuvat oppimisen yhteisöllisyys ja aktiivisuus. Oppimistavoitteet

voisi kiteyttää seuraavasti: Opiskelija

- tuntee länsimaisen musiikin ja taidemusiikin kehityshistorian kulkua syvemmin
- kykenee tunnistamaan kuullun perusteella musiikin eri aikakausia ja tärkeimpiä tyylipiirteitä sekä tutustuu säveltäjiin ja teoksiin tekstin ja ääninäytteiden avulla
- kuvailee ja erittelee omia huomioitaan sekä soveltaa kaikkia tietojaan, taitojaan ja kokemuksiaan Verkkotyökirjan oppimistehtävissä
- osallistuu aktiivisesti Verkkotyökirjassa tai keskustelupalstalla käytävään keskusteluun
- tutustuu muiden tuotoksiin eli juttuihin Verkkolehdessä
- ja laatii lopuksi koosteen kuuntelutehtävien perusteella ja esittelee sen muille lähiopetuskerralla.

Näkökulma opittavaan asiaan ja oppiminen saavat syvyyssulottuvuutta, kun opiskelijat tutustuvat toistensa tuotoksiin eli juttuihin Verkkolehdessä, antavat vertaispalautetta ja -arviointia ja osallistuvat keskusteluun annetuista aiheista tai luovat uusia keskusteluaiheita oppimistehtävien aihepiireistä itseään kiinnostavista näkökulmista. Oppilaan henkilökohtaiset kiinnostuksen kohteet ja aikaisempi osaaminen on pyritty huomioimaan opiskelutekojen suunnitelmassa.

Lopuksi verkossa tapahtuvien oppimistehtävien tavoitteena on, että

- oppilas kykenee arvioimaan omaa oppimistaan.

Verkko-opiskelu päättyi kontaktiopetuskertaan, johon mennessä myös kaikki verkossa olleet oppimistehtävät tuli olla suoritettuna. Ainoalla kontaktiopetus/ -oppimiskerralla oppilaat arvioivat omaa kehittymistään ja oppimistaan vastaamalla oikein/väärin väittämiin yleisen musiikkitiedon oppisisällöistä. Sitä ei palautettu opettajalle, vaan se jäi oppilaalle itsearviointia varten. Opettajan kirjallista verkkopalautetta ja arviointia oppimisen edistymisestä jokainen kurssilainen sai koko kurssin ajan. Arviointi oli pääasiassa yksilöarviointia, vaikka pyrin antamaan palautetta myös koko opiskeluryhmälle. Loppuarviointi tapahtui suullisesti lähiopetuskerralla. Opiskelun päätteeksi opiskelijat vastasivat vielä verkko-opiskelua ja omaa oppimista koskevaan opiskelijakyselyyn.

4.2 Kurssikäytäntöä

Keväällä 2007 toteutettu 9 viikkoa kestävä intensiivikurssi oli aikataulun puolesta hyvin tiivis paketti. Viikoittain vaihtuvat tehtävät tuli palauttaa ohjeiden mukaan torstaihin mennessä ja perjantaina verkkoon ilmestyivät jo uudet tehtävät. Muuten opiskelu oli ajasta ja paikasta riippumatonta. Mikäli tehtävissä oli puutteita tai huomautettavaa, opiskelija sai siitä palautetta heti ja pystyi korjaamaan juttuaan ennen sen julkaisemista Verkkolehdeissä. (Verkkopalautteen tulee aina olla kannustavaa, koska kyseessä on verkossa tapahtuva oppiminen ja opiskelu, josta tavanomainen nonverbaali viestintä puuttuu.) Jos aikataulut ei jostain syystä sopinut opiskelijalle, siitä sovittiin erikseen opettajan kanssa. Ainoastaan yksi kurssilainen ei pysynyt kurssin aikataulussa ja jatkaa nyt syksyllä alkaneella uudella verkkokurssilla. Sekä hitaammin että nopeammin opiskelu on mahdollista etäopiskellen verkossa.

Verkkokurssilla opiskelijat tekivät erityyppisiä oppimistehtäviä, kuten tekstin sisältötehtävät, kuuntelutehtävät, keskustelutehtävät, konsertti- ja levyarviot/-arvostelut, omat jutut Verkkotyökirjaan oppimistehtävien pohjalta, toisten juttujen kommentointi Verkkotyökirjassa, esityksen valmistaminen kontaktiopetuskertaa varten sekä oman oppimisen arvioiminen kirjallisesti ja suullisesti. Opiskelijat palauttivat viikoittain vaihtuvat oppimistehtävät Verkkotyökirjaan ts. Verkkolehteen, saivat verkkopalautetta oppimistehtävistä sekä osallistuivat keskusteluun Verkkotyökirjassa. Verkkolehti toimi oppimisalustana, kohtaamispaikkana ja vaihtotorina, jossa opiskelijat vaihtoivat oppimistuotoksia sekä antoivat ja vastaanottivat vertaispalautetta.

Musiikkitiedon Veräjämästä löytyy valmiiksi verkkomateriaalilinkkejä. Suositeltavaa oli käyttää opiskelun tukena myös muuta oppimateriaalia, kuten levyjen kansilehdet, kirjat, muut lehdet, radio ja televisio. Johtuen teostorajoituksista (suojattujen äänitiedostojen vieminen Verkkoveräjään ei ole mahdollista) etäopiskelijat eivät saaneet kuunneltavista teoksista CD-kopioita tai koostetta kurssilla kuunneltavista teoksista itselleen. Tarkoitus oli, että jokainen kerää kuunneltavia kappaleita/ teoksia viikoittain vaihtuvaan oppimistehtävään itse kirjastosta, omasta levyhyllystä, radiosta

jne. oppimistehtävän aiheeseen liittyen ja annettujen ohjeiden mukaan. Tarkemmat ohjeet musiikin kuuntelusta oli liitetty oppimistehtävän yhteyteen.

Kuuntelun analyysi ja pohdinta tapahtuivat Verkkotyökirjassa. Jos opiskelijalla oli hankaluuksia löytää musiikkia kuunneltavaksi, hän voi esim. opiskella parin kanssa. Opettajana ja kurssin ohjaajana kävin etukäteen läpi kirjastojen valikoimia ja totesin niiden olevan pienissäkin kunnissa suppeudesta huolimatta oikein hyvä ja riittävä.

Varsinaista loppukoetta en pitänyt, mutta kurssin suorittaminen edellytti oppimistehtävien tekemistä ja musiikkinäytteiden aktiivista etsimistä ja kuuntelua. Lähiopetuskerta sisälsi kuunteluseSSION, jossa jokainen kurssilainen esitteli muille ryhmäläisille valisemiaan ja kuuntelemaan musiikkinäytteitä. Lisätehtävänä oli pohtia, miksi valitsin juuri tämän kappaleen/ teoksen? Miten musiikki ilmentää oppimistehtävässä käsittelemääni aihetta? Mikä oli/ on oma kokemukseni musiikista? (Oman vaikutelman kuvaileminen kuullusta tai esitetystä teoksesta).

4.3 Yhteenveto opiskeluteoista

Esittelen vielä yhteenvedonomaaisesti verkko-oppimisen suunnitelmaan sisältyvät opiskeluteot, joita verkko-opiskelu opiskelijalta edellyttää, oppimistekojen tavoitteet ja tavoitellut oppimistuotokset (Falconer ym. 2007)

Yhteenvetona oppimisteoista:

- aktiivinen tiedonhankinta
- verkkomateriaalin ja verkkotyövälineiden käyttö
- vanhojen/ uusien tietojen, taitojen ja kokemusten hyödyntäminen
- oppimistehtävät
- itse- ja vertaisarviointi.

Oppimistekojen tavoite:

- opiskelija kerää, erittelee, kuvailee, ymmärtää uusia tietoja, taitoja ja kokemuksia
- opiskelija soveltaa ja esittää oppimaansa oppimistuotoksissa sekä

verkkokeskusteluissa

- opiskelija arvioi omaa ja muiden oppimista verkkopalauteen avulla.

Tavoitellut oppimistuotokset:

- Verkkotyökirja ts. Verkkolehti
- verkkokeskustelu, verkkopalaute
- opiskelun loppuyhteenveto lähiopetuskerralla.

Verkko-opiskelu edellyttää omaehtoista tiedonhankintaa ja kykyä hyödyntää erilaisia tietolähteitä opiskelun tukena. Opiskelijat tutustuivat kunnan kirjaston tarjoamiin palveluihin, hankkivat verkkomateriaalia WWW-sivustoilta sekä kävivät konserteissa. Tiedon kerääminen tapahtui muun muassa seuraavasti:

- verkkohaku: tekstiin perustuva sisältöaines esim. artikkelit, esseet, sähköiset kirjat/lehdet, keskustelupalstat
- verkkohaku: digitaaliseen ääni- ja kuvamateriaaliin perustuva sisältöaines
- kirjallinen materiaali: levyjen kansilehdet, lehdet, kirjat ym.
- muu ääni- ja kuvamateriaali: levyt, radio, TV, video, DVD
- aikaisempien tietojen, taitojen ja kokemusten hyödyntäminen verkko-opiskeluympäristössä.

Musiikin opiskelu verkossa vaatii aktiivista ja itseohjautuvaa otetta opiskelijoilta. Työtapoina käytetään ongelmakeskeisiä työtapoja sekä tutkivaa oppimista. Verkko-opiskelulle tyypillinen yhteistoiminnallisuus tuo perinteiseen yksilöä korostavan opiskelijan rooliin opiskelijan vertaisroolin ryhmässä. Verkko-opiskelussa toisilta oppiminen on tärkeää: yhteistoiminnallisuus antaa uusia näkökulmia opittavaan aiheeseen. Myös opettajan aktiivinen rooli oppimisen ohjaajana ja toiminnan säätelijänä korostuu eri tavalla kuin perinteisessä luokahuoneopetuksessa erityisesti nuorten verkko-opiskelijoiden kohdalla. (Saccone 2002, 7).

5 KULTTUURINEN KEHITYS

Virtuaalisille oppimisympäristöille on tyypillistä 1) Opiskelun ja opettamisen perusteellisuus/ laaja-alaisuus (Comprehensiveness of learning and teaching): Opiskelijan aistit valpastuvat tietokoneen äärellä. Opetussunnitelma- ja oppiainerajat ovat helpommin ylitettävissä, jolloin opetusta voidaan pedagogisesti ja yksilöllisesti eriyttää. Opiskelurytmi on opiskelijasta tai opiskelijaryhmästä riippuvainen. Opiskeluprosessi on tärkeämpi kuin loppusuorite. 2) Virtauskokemus (The sense of flow): Opiskelun intensiteetti näyttää kasvavan. Opiskelijat vaikuttavat innostuneilta ja ovat usein hyvin motivoituneilta. 3) Sosiaalinen vuorovaikutus (Social interaction): Opiskelijaryhmät toimivat tehokkaammin ja tuottavat parempia oppimistuloksia kuin yksilöllisesti opiskellen olisi mahdollista. 4) Demokraattiset näkökulmat (Democratic prospects): Virtuaaliset museot mahdollistavat kulttuuriperinnön opiskelun kaikille henkilökohtaisista tilanteista, ajasta ja paikasta riippumatta. (Puurula 2002, 26 – 29).

5.1 Musiikin verkko-opetuksen kehittyminen

Kehittämishankkeeni tavoite luoda toimiva ja entistä ehompi oppimisympäristö verkko-opiskelulle toteutui hyvin. Samalla kun verkkoavusteinen musiikin historian opetus (opettajan hiljainen tieto) ja opiskelu tulivat näkyväksi verkossa, opetus- ja opiskelukulttuuri kehittyivät konstruktivistisempaan suuntaan. Verkko-oppimisympäristöllä oli siinä keskeinen merkitys. Ilman kunnollisia verkkotyövälineitä ja niiden tehokasta hyödyntämistä opetusta on vaikea järjestää verkossa hyvin. Hankkeen myötä uudistamani Musiikiveräjä oppimisympäristönä antoi riittävät välineet toteuttaa parempaa verkkovälitteistä musiikin verkko-opetusta. Hankkeen tuloksena oppilaitoksen, Viitasaaren alueen musiikkiopiston, omassa Musiikiveräjässä on nyt sekä perustason että opistotason verkko-kurssit valmiina sovellettavaksi yleisen musiikkitiedon oppiaineen etä- ja monimuoto-opetuksessa myöhemmin.

Omat henkilökohtaiset kokemukseni verkko-opiskelusta ja kunnollinen perehtyminen verkkotyövälineiden käyttöön auttoivat musiikin verkko-opetuksen ja -opiskelun suunnittelussa ja toteuttamisessa. Myös aikaisempien kokemusten kriittinen

reflektointi veivät kehittämishanketta eteenpäin. Luetteloin alla joitakin ahaa-elämyksiä synnyttäneitä omia oppimisprosesseja ja parannuksia verrattuna aikaisempiin verkko-opetuskokeiluihin.

1. Oppimistehtävät: Pinnallista oppimista edistävät tehtävät, joihin riittää vastausten apinointi/ toistaminen valmiin oppimateriaalin pohjalta **versus** syväsuuntautumista edistävät tarpeeksi avoimet tiedon ymmärtämistä ja soveltamista vaativat monipuoliset tehtävät/ ongelmat, jotka edellyttävät ja haastavat oppijaa käyttämään erilaisia kanavia tiedon keräämisessä ja käyttämään myös mielikuvitusta. Joukossa voi olla monentyyppisiä tehtäviä, ei vain esseitä, esim. monivalinta-, mielipide ja aukkotehtäviä sekä yhteisiä oppimistehtäviä ryhmän tai parin kanssa.
2. Arviointi ja palaute: Oppimistehtävän suoritus opettajalle kertasuoritteena ilman välipalautetta **versus** oppimisprosessin aikainen arviointi yhteisöllisessä verkkotyöskentelyssä, jossa opettajan arvioinnin lisäksi tapahtuu vertais- ja itsearviointia. Välitön palaute edistää oppimisen aikaista kehitysprosessia oppijassa ja asioiden ymmärtämistä laajemmin.
3. Opiskelun aikataulut: Tehtävien palautus milloin vain, jolloin opettaja salapoliisin roolissa **versus** tehtävien palautus sovittujen päivämäärien puitteissa. Oppimisen ohjausta selkeyttää, jos etukäteen on sovittu yhteisesti vaikka yhdestä päivästä viikossa, jolloin tehtäviä palautetaan, otetaan vastaan, arvioidaan ja edetään sen jälkeen uusiin oppimistehtäviin.
4. Sähköposti: Oppimistehtävien palautukset sähköpostitse **versus** tehtäväpalautukset Veräjään tai Verkkolehteen. Verkkoveräjän ylläpitäjä löytää palautukset Veräjän Ylläpidosta Palautus-moduulin muokkauksen kautta. Ne eivät koskaan näy suoraan lukijan näkymässä. Lisäksi asettamalla Lukijan salasanan, voi estää ulkopuolisten pääsyn lukemaan Verkkoveräjää tai Verkkolehteä.
5. Oppimateriaali: Valmiissa yleisen musiikkitiedon sähköisessä oppimateriaalissa (esim. Riihimäen musiikkiopisto) tekstissä käytettyjä levyesimerkkejä ei välttämättä löydy kuntien kirjastoista. Teksti kuitenkin etenee osin soivan

materiaalin pohjalta **versus** oman HTML-muotoisen materiaalin tuottaminen (mahdollisesti tulevaisuudessa) ja oppilaiden omat levylistat ja tekstilähteet verkkokurssin oppimateriaalina.

Seuraavaksi kuvailen verkko-opetusta varten suunnittelemani oppimistehtäviä ja analysoin niiden käytettävyyttä verkkokurssilla. Raportin lopuksi esittelen vielä opiskelijakyselyn tulokset.

5.2 Oppimistehtävien purku

Oppimistehtävät sisälsivät 1) tekstiin perustuvan sisältötehtävän, 2) musiikin kuuntelutehtävän ja 3) opiskeltavaan aihepiiriin liittyvän keskustelutehtävän. Tavoitteena oli, että oppilas pinnallisen oppimisen ja irrallisten tietojen omaksumisen sijasta kykenisi rakentamaan laaja-alaisemman konstruktion opiskeltavasta aihepiiristä ja luomaan sen pohjalta henkilökohtaisesti merkityksellistä uutta tietoa. Se edellytti oppijalta aktiivista, sitoutunutta otetta opiskeluun, pyrkimystä tiedon prosessointiin ja soveltamiseen ongelmanratkaisua vaativissa tehtävissä. Verrattuna aikaisempiin verkko-opetuskokeiluihin pyrkimys oli ohjata oppijaa voimakkaammin syväoppimisen suuntaan sekä lisätä verkko-opiskelun vuorovaikutuksellisuutta. Yhteisöllinen oppiminen korostuu verkko-oppimisympäristössä, jossa oppimistehtävät eli jutut julkaistaan koko kurssin luettavaksi ja arvioitavaksi. Yksilökeskeisyyden eli opettaja- tai oppilaskeskeisyyden tilalla on oppiva verkko-oppimisyhteisö, jossa jokaisen tuotos on tärkeä ja rakentaa kokonaisuutta oppimisprosessin eri vaiheissa.

5.2.1 Sisältötehtävät

Sisältötehtävät käsittelivät soivan musiikillisen kulttuuriperinnön eri teemoja renessanssista nykypäivään sekä soitinoppia. Lähdeaineiston käytössä painotin monipuolisuutta ja lähteiden merkitsemisen tärkeyttä. Lähdekritiikkiin en puuttunut tällä kertaa, mutta lienee tarpeellista seuraavilla verkko-opetuskerroilla. Internetlähteet kuuluivat oleellisena osana verkko-opiskeluun. Keskeinen elektroninen oppikirja oli Riihimäen musiikkiopiston yleisen musiikkitiedon perus- ja

opistotasolle sunnattu verkkomateriaali, joka antaa luotettavan ja selkeän yleiskatsauksen oppiaineen sisältöihin.

Kun aikaisemmissa verkko-opetuskokeiluissa käytin opetuksessa yksinomaan Riihimäen musiikkiopiston tuottamaa verkko-opiskelumateriaalia, oppimistehtävien vastauksissa tekstin lähes suoraan plagiointia tapahtui paljon. Tällä kertaa lisäksi linkkien valikoimaa Musiikkiveräjässä ja vaatimusta eri tyyppisen lähdeaineiston käytöstä. Tutkiva oppimisote ja ongelmaperustainen lähestymistapa poistivat plagioinnin mahdollisuuden vastauksista, kun oppilas joutui itsenäisesti, vaikkakin opettaja-johtoisesti, päättämään opiskelun suunnittelusta ja käytännön toteutuksesta sekä soveltamaan tietämystään oppimistehtävien teossa. Sisältötehtävät perustuivat tekstiin, äänitallenteisiin, konserttavierailuihin ja omien kokemusten pohdintaan.

Koska tietoa on runsaasti saatavilla, kyky erottaa olennainen epäolennaisesta on tärkeää. Musiikin historiaan linkittyvät tekstit sisältävät paljon erikoissanastoa, joka ei ole etenkään nuorille oppilaille kovin tuttua tai ainakaan eri lähteistä koottua tietoa ei kyetä yhdistämään tarkoituksenmukaisesti toisiinsa. Infoähkyn välttämiseksi musiikkitermien määrittelytehtävät ja muut täydentävät aukkotehtävät esseiden rinnalla voisivat auttaa suuntaamaan huomiota oleelliseen tietoon. Samoin opettajan laatima tekstijohdanto, johon on lisätty muutama kuva lisäarvoa antamaan, saattaisi helpottaa vieraamman musiikillisen aikakauden ja tyyliuunnan oppimisessa ja sisältötehtäviin perustuvien juttujen laadinnassa.

Tämän kehittämishankkeen aikainen ryhmä oli varttuneempaa ja heidän opiskelutaitonsa olivat harjaantuneet lukio-opiskelussa, mutta tulevaisuudessa ryhmien heterogeenisuus on otettavat huomioon tehtäviä laadittaessa. Oppilaantuntemus on ensiarvoisen tärkeää myös verkko-opetuksessa ja voisikin miettiä, miten tulevaisuudessa kartoittaa oppilaiden lähtötilannetta ja valmiuksia verkko-opiskelulle.

5.2.2 Kuuntelutehtävät

Sisältötehtävien aihepiireihin ja teemoihin liittyen jokainen kurssilainen loi oman

kuuntelulistan opettajan antamien ohjeiden mukaan. Siihen saattoi liittää konserttievierailun ”elävään museoon” ja esim. konserttiarvostelun ja/ tai -esittelyn Verkkotyökirjassa. Perinteisessä luokahuoneopetuksessa opettaja yleensä päättää tunnilla kuunneltavista teoksista esim. sillä perusteella, kuinka keskeisiä musiikinäytteet ovat soivan musiikillisen kulttuuriperinnön näkökulmasta. Verkkokurssilla päädyin toisenlaiseen ratkaisuun jo mainituista käytännön syistä: teostorajoitukset ja rajoitukset musiikin saatavuudessa. Toiseksi musiikinhistoriallisesti merkittävää musiikkia löytyy mielestäni myös musiikin valtavirtojen reunamilta ja tallenneharvinaisuuksista. Joka tapauksessa musiikin merkityksellisyys syntyy jokaisen kuulijan omassa elämys- ja kokemusmaailmassa.

Musiikin kuuntelun analyysi tapahtui kirjallisesti Verkkotyökirjassa ja suullisesti viimeisellä opetuskerralla, joka oli kontaktiopetuskerta. Silloin pidettiin yhteinen kuuntelusessio, jossa kurssilaiset esittelivät valitsemiaan musiikkiteoksia ja prosessoivat verbaalisesti oppimaansa muille. Tämä oli mielestäni tärkeä päätösvaihe verkko-opiskelun prosessissa: puhua ulos merkitykselliseksi kokemansa, liittää se oppimistehtäviin ja saada siitä palautetta myös suullisesti. Lisätehtävänä oli pohtia, miksi valitsin juuri tämän kappaleen/ teoksen? Miten musiikki ilmentää oppimistehtävässä käsittelemääni aihetta? Mikä oli/ on oma kokemukseni musiikista? Yksi kurssilainen soitti oman levylistansa perinteisessä luokahuoneopetuksessa olleelle ryhmälle.

Kuten myöhemmin opiskelijakyselyinkin perusteella käy ilmi, kuunneltavien teosten liittäminen oppimistehtävässä käsiteltyyn aiheeseen saattaa olla vaikeaa. Oppilas ei vältämättä kykene erottamaan musiikin rakenteellisia ominaisuuksia ja tyyllillisesti yhdistäviä tai erottavia piirteitä toisistaan pelkän kuullun perusteella. Jos klassista musiikkia kuuntelee muutenkin vähän, on selvää ettei muutaman satunnaisesti valitun musiikinäytteen perusteella se olekaan mahdollista.

Koska musiikista ei aina ole helppo kirjoittaa (tai puhua) kuunnellun teoksen kuvailun helpottamiseksi oli suositeltavaa käyttää musiikin peruselementeistä rakentuvia pohdinnan aiheita, jotka itsessäänkin toimivat oppimistehtävinä nuorille opiskelijoille. Kuuntelun apuna voi käyttää esimerkiksi Kuunteluoppaita, joihin on

omat linkit Musiikkiveräjässä (Sibelius-Akatemia 2006). Unkari-Virtanen esittelee artikkelissaan ranskalaisen Guillardin (1982) laatiman suhteellisen seikkaperäinen kuuntelulistan musiikin analyysin helpottamiseksi, jota voi käyttää soveltaen tai sellaisenaan. (Unkari -Virtanen 2007). Itse sisällytin niitä oppimistehtäviin.

1. Tempo: jatkuva vai epäjatkuva?
2. Rytm: kaksi- vai kolmijakoinen? Marssi, tanssi tai muu karakteristinen rytm?
3. Sävellaji: moodi, sävellaji, tärkeimmät modulaatiot (rinnakkaissävellaji, muunnossävellaji, terssisuhteisuus, dominantti, väldominantti)
4. Esityskokoonpano: solisti (myös erityiset soittotekniikat, erityisefektit jne.), orkesteri (minkäläinen: kamari-, sinfonia-, klassinen, romanttinen, moderni jne.), laulu: solisti (äänityyppi), yhtye (montako ääntä), kuoro (minkäläinen)
5. Dynamiikka: kokonaisuus, kontrastit, nyanssien keskinäinen suhde
6. Teemat: melodia (laskeva, nouseva, kaari, hyppivä jne., ambitus, astekulku vai hyppyjä, murtosointuja jne., korukuviot melodian osana vai melodiaan liitetyt trillit, mordentit ym.), rytm (joustava, korostettu, tanssi jne., aika-arvot pitkiä, lyhyitä, synkooppeja, takapotkuja), fraseeraus (irtonainen, legato, painotukset jne.)
7. Tekstuuri: vertikaali (harmonia), horisontaalinen (kontrapunktinen) vai yhdistelmä? Ilmava, soljuva (taut) tai tiheä, kompleksinen? Dissonansseihin vai konsonansseihin perustuva harmonia? Kadenssit? Muunnosävelet (tyyppi, yleisyys, alkuperä), basso continuo, muu säestystyyppi jne.
8. Muoto: kaksiosainen, Lied, rondo, sonaatti, teema ja variaatio jne.
Johtopäätöksiä:
9. Luonne
10. Laji, kokonaisuus, johon kuuluu (kuten ooppera, kantaatti, konsertto jne.)
11. Tyylikausi, maantieteellinen alue, säveltäjä tai koulukunta jne.

Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry:n ohjeistuksissa tarkastellaan seuraavia näkökulmia musiikin kuuntelun analyysissä ja kuuntelun ohjaamisessa. Teoksen taustaan liittyvät seikat: tyylikausi, tyylipiirteet, säveltäjä, maa, mahdollinen koulukunta, teoksen käyttötarkoitus, mahdollinen tieto sosiaalisesta merkityksestä. Esitykseen liittyvät seikat: soittimet/ laulu/ muu äänilähde, soitinnus, tulkinta,

esityskäytäntö, mahdolliset huomiot esittäjistä, mahdolliset huomiot esityksestä. Teoksen rakenteeseen liittyvät piirteet: melodia, rytmi, harmonia, muut tekstuurin piirteet, huomiot soinnin ilmiöistä. Lopuksi henkilökohtaiseen vaikutelmaan liittyvät seikat: emotionaalinen suhtautuminen teokseen, mieltymykset, teoksen mahdollinen tanssillisuus, jännittävyys, mielikuvat, liikkeen ym. vaikutelmat, teoksen tuttuus/ vieraus, ennakoitavuus/ arvaamattomuus, mahdollinen kompleksisuus ja moniselkoisuus. (Musiikin perusteiden tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005, 26).

5.2.3 Keskustelutehtävät

Kolmas oppimistehtävä oli tutustua muiden tuotoksiin eli juttuihin Verkkotyökirjassa: keskustella, kysyä, herätellä uusia ajatuksi jne. Kommentointimahdollisuus oli jokaisen jutun lopussa Kommentit-osiossa, johon opettaja antoi palautetta ja oppimisen ohjausta. Oppilaat eivät sitä vastoin antaneet palautetta toisilleen. Varsinaista verkkokeskustelua virisi Verkkolehden Keskustelua-palstalla opettajan antamista teemaan liittyvistä aiheista:

- Mitä mieltä olette, onko häly musiikkia? Pohtikaapa asiaa.
- Musiikin renessanssi: Mitä mieltä olette kuuntelukokemustenne perusteella, vetoaako renessanssiajan musiikki enemmän tunteisiin kuin järkeen vai molempiin, saako se jalan heilumaan ja sormet naputtamaan pöydän pintaa, synnyttääkö se mielikuvissa äänimaiseman?
- Barokin mestareiden jalanjäljissä: Mitä arvelette tai mikä on oma kokemuksesi siitä, miten säveltäjän tai aikakauden/ tyylin tuntemus vaikuttaa kuuntelemiseen ja musiikin kokemiseen? Entä kun opiskellaan uutta kappaletta. Mihin tarvitaan tyylin tuntemusta ja tietoa säveltäjästä?
- Barokki ja rokkia?? Eri musiikinlajeja voi olla puolin ja toisin vaikea sovittaa yhteen. Mutta jotain yhteistä löytyy nykyrokista ja barokista; muutakin kuin yhteisiä kirjaimia! Molemmissa korostuu tasaisesti sykkivä rytmi. Sekä barokin ajan muusikko että rokkiräppäri tunnetaan improvisoinnista. Molemmissa tyyliissä soitetaan sointumerkeistä D, G7 Am jne. Barokin ajalla kenraalibasso vain

merkittiin eri tavalla sointumerkein ja käännöksin. Ja sitten vielä ”komppiryhmä” hoitelee säestyksen: barokissa ns. BASSO CONTINUO -ryhmä, johon kuului cembalo tai urut sekä joku bassosoitin esim. sello tai fagotti. Miten eri musiikinlajeja voisi sovitella yhteen vai onko parempi pitää ne erillään esim. soitonopiskelussa?

- ”Klassisen musiikin markkinat”: Klassista musiikkia ei ole totuttu pitämään suuren yleisön mielenkiinnon kohteena. Kuitenkin yksittäinen musiikin kuluttaja tai harrastaja voi kokea sen antavan paljon omaan elämäänsä. Millaisessa tilanteessa klassinen musiikki voisi nousta populaariksi taidemuodoksi, vai voiko se? Mitkä voisivat olla ”klassien musiikin markkinat” tai uudet käyttökohteet nykypäivän Suomessa?
- Mieti, mitä musiikki merkitsee sinulle ja mitä musiikin opiskelu on antanut? Mikä on ollut mielenkiintoisinta opiskelussasi?
- Suomalaisuus musiikissa: Pohtikaapa yhdessä, miten suomalaisuus ilmenee nykymusiikissa, populaarissa tai klassisessa, tai jossakin toisessa musiikin lajissa? Mitä se tuo mieleen? Mitä suomalaisuus musiikissa voisi merkitä sinulle? Entäpä kuunteletko suomalaista musiikkia? Jos kyllä, niin mitä kuuntelet mieluiten?

Eräs kurssilainen lisäsi listaan vielä oman keskustelunaiheen ja pohdintansa:

- ”Erilaisuutta, kiitos! Rupesin tässä pohtimaan sellaista, että minkä takia yhtyeissä (joista usein nuoret pitävät ja heidän kappaleitaan soitetaan paljon) on aina ne samat soittimet? Sieltä löytyy aina rummut, kitara, basso ja usein syntikka. Jos itse olisin yhtyeessä, kokeilisin rohkeasti yhdistää musiikkiimme erilaisia soittimia, jotka jäisivät mieleenkin erilaisuudellaan. Miltä kuulostaisi esimerkiksi yhdistelmä harpusta (tarkoitin siis sitä isoa, jossa on paljon kieliä), kitarasta ja flyygelistä? Silläkin kokoonpanolla voisi varmaan soittaa ihan mukiinmenevää musiikkia, esimerkiksi populaarimusiikkia.” Tyttö 14 v.

Viimeksi mainittu pohdinta kertoo mielestäni musiikkitiedon opiskelijan (soittanut aikaisemmin 4 vuotta lähinnä iskelmämusiikkia; opiskelee musiikkiopistossa vain yleistä musiikkitietoa ja musiikin teoriaa) eräästä oppimisen kehitysprosessin vaiheesta: oppimisen tuloksena tietämys asioista, näkökulmat ja ymmärrys ovat jo lisääntyneet ja koskettavat hänen omaa kokemusmaailmaa ja mahdollisesti toimintaa

tulevaisuudessa.

Keskustelutehtävissä mielenkiintoisinta verkko-kurssin opiskelijoiden mielestä oli toisten mielipiteiden kuuleminen ja kuuntelu. Keskustelu samassa virtuaalisessa oppimisympäristössä on vuorovaikutuksellista toimintaa ryhmän jäsenten välillä, vaikka etäisyyttä olisi kymmeniä tai satoja kilometrejä. Luukkainen on ilmaissut asian näin:

”Uusimpien verkko-opiskeluratkaisujen ja kokemusten perusteella voi verkkokeskustelun väittää olevan usein oppijalle paljon perinteisesti toteutettua luokkatyöskentelyä intensiivisempää ja vaativampaa. Oppija joutuu väkisin olemaan aktiivinen työstäjä. Oppija ei oppimistilanteessa pääse pakenemaan kenenkään selän taakse, hän on joko mukana tai ei ole. Samassa fyysisessä tilassa oleminen on helppoa, mutta mikä on oppimisen syvyys? Samassa virtuaalisessa ”tilassa” oleminen on vaativampaa, vuorovaikutuksen intensiteetti tuo syvyyttä”. (Luukkainen 2006, 18).

Eräs verkko-opetuksen kehittämiskohde ovat verkkokeskustelut ja aktiivinen osallistuminen niihin, niin että päästään yksilöllisistä oppimisprosesseista kollektiivisen tiedonmuodostuksen tasolle jakamaan yhdessä merkitykselliseksi koettua musiikillista kulttuuriperintöä samalla kehittäen sitä. (Luukkainen 2006, 18). Opiskelukulttuurin sisällä tarvittaisiin muutosta, jotta vuorovaikutuksellisuus ja yhteisöllisyys koettaisiin yhtenä varteenotettavana oppimisen muotona. Jotta verkko-opiskeluprosessi olisi tehokasta, tarvitaan pohdiskelevaa vuorovaikutusta kaikkien toimijoiden kesken toimivassa verkko-oppimisympäristössä. Opiskelumotivaation syntymisellä on siinä ratkaiseva merkitys; samoin opettajan rohkaisevalla ja innostavalla asenteella. (Karppinen 2002, i).

5.3 Opiskelijakyselyn tulokset

Odotukset verkko-opiskelua kohtaan täyttyivät kokonaan kaikkien oppilaiden kohdalla. Kaikki kokivat saaneensa riittävästi ohjausta verkossa opiskeluun.

Verkkokurssin aikataulua sekä kiiteltiin että pidettiin tiukahkona. Kysely kurssitehtävistä osoitti, että:

Sisältötehtävien opiskelussa oli

helpointa tiedon haku ja saatavuus, kertoa säveltäjistä

vaikeinta musiikkien löytäminen ja niiden analysointi sisältötehtävien osana, kertoa musiikkityyleistä

mielenkiintoisinta itsenäisyys ja sen tuomat mahdollisuudet, tutustua säveltäjiin, uuden oppiminen

Kuuntelutehtävien opiskelussa oli

helpointa tyyliuunnat, joista tietoa löytyi ennestään, kuunnella, tunnepohjalta kirjoittaminen, kertoa omia tunteitaan ja mielipiteitään

vaikeinta täysin vieraan tyyliuunnan analysointi vaikeita termejä käyttäen, teoriapuolen löytäminen kappaleista, hankkia levyjä

mielenkiintoisinta koko musiikin kirjo, johon tutustui, kuunnella, itsensä tulkitseminen

Keskustelutehtävien tekemisessä oli

helpointa tehdä itse tehtäviä, omien mielipiteiden esittäminen, kaikki

vaikeinta päättää aihepiiri, tekemisen muistaminen, ei varsinaisesti mikään

mielenkiintoisinta jälleen kokonaisuus, muiden mielipiteiden kuuleminen, kuulla toisten mielipiteitä

Kaikki kurssilaiset kokivat saaneensa riittävästi palautetta kurssitehtävistä. Yhtä mieltä oltiin myös siitä, että verkko-opintoja tulisi lisätä musiikkiopistossa, esim. musiikin teorian opintoja. Tunneilla voi opiskella suhteellisen suppeasti asioita, mutta verkossa oppilas voi tutustua opiskeltavaan asiaan ennakkoon eikä oppikirjoja välttämättä tarvita. Verkkokurssi koettiin kaikin puolin hyvänä. Opiskelumuoto oli mukava ja internettyöskentely mielenkiintoista. Oman ajankäytön pettäminen ja kiire haittasi yhden oppilaan opiskelua, mutta hänkin sai suoritettua onnistuneesti yleisen musiikkitiedon intensiivisen verkkokurssin.

Opiskelijakyselyn tulokset vahvistivat ennkkokäsityksen, jonka mukaan kirjoittaminen ja itsensä ilmaiseminen netissä koetaan positiivisena asiana. Kokemuksellinen oppiminen on myös vahvasti läsnä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opiskelijakyselystä selviää, etteivät nuoret verkko-oppijat päässeet suinkaan helpolla. Substanssioppimisen lisäksi he opiskelivat tiedonkäsittelyä ja -hallintaa, loivat uutta (kokemus)tietoa ja kasvattivat ymmärrystä ja tietämystä soivasta musiikillisesta kulttuuriperinnöstä. Samalla he loivat uutta kulttuuria uusintamalla ja tulkitsemalla vanhaa oman persoonansa kautta kirjoitusprosessissa metakognitiivisia taitoja kehittäen. Soiva musiikillinen kulttuuriperintö uusintui, siirtyi, välittyi henkilökohtaisena kokemuksena oppimisen kehitysprosessissa vahvistaen oppilaan kulttuurista identiteettiä.

Kehittämishankkeen lopputuloksena voin todeta, että sille asetetut tavoitteet saavutettiin ”entistä ehompaa verkko-opetusta”, mutta kehitettävääkin jäi jäljelle. Klassisen musiikin inflaatio heikentää klassisen musiikin kulttuuriperinnön jatkumista. ”Elävät museot” ts. konserttilaitos täytyy herättää henkiin ja palauttaa klassinen musiikki alkuperäiseen vuorovaikutukselliseen kontekstiinsa. Netti voi toimia siinä apuna. Samalla musiikin opetusmenetelmiä tulee uudistaa myös klassisen musiikin opetustraditiossa. Nykyteknologiaa voidaan hyödyntää pedagogisesti mielekkäällä tavalla jo nyt varsinkin musiikin historian ja teorian opiskelussa.

Musiikin verkko-opiskelussa opintojen henkilökohtaistamista voisi kehittää musiikkia harrastavien nuortenkin opiskelijoiden kohdalla, mikä auttaisi oppimisen itsearvioinnin toteutuksessa. Tässä voidaan hyödyntää oppimispäiväkirjaa esim. Blogia, joka löytyy Verkkoveräjältä. Oppimisalustan edelleen kehittäminen niin, että se sisältää kuvia ja äänitiedostoja esim. musiikin opetukseen soveltuvia radio-ohjelmia.

Kahden kurssin suunnittelu ja toteutus oli aikaavievä prosessi. Jos ryhmä olisi ollut suurempi, olisi ohjaukseen mennyt vielä huomattavasti enemmän aikaa. Kuitenkin ohjaustaidot ovat mielestäni verkko-opetuksen ja -opettajan keskeinen taitoalue ja opintojen ohjaaminen verkossa mielenkiintoisin osa opetusta. Aikomukseni onkin hyödyntää verkko-opetusta Musiikkiveräjä-oppimisympäristössä jatkossa myös yleisen musiikkitiedon oppiaineen monimuoto-opetuksessa.

Musiikin opettajan työ musiikkioppilaitoksissa on säilyttää, välittää ja kehittää paikallista, alueellista ja kansainvälistä (länsimaista) musiikillista kulttuuriperintöä. Kulttuuriperinnön välittämisessä tärkeää on vuorovaikutuksen määrä ja laatu oppilaitoksen sisällä ja suhteessa ulkopuolisiin tahoihin. Jatkossa korostunee yhteistoiminnallisen toimintakulttuurin omaksuminen osana oppilaitoskulttuuria ei vain virtuaalimaailmassa, vaan myös reaali maailmassa.

Pelkkä musiikkitraditioiden säilyttäminen ja välittäminen opetus- ja konserttitoiminnan kautta eivät välttämättä riitä kehittämistyöhön, eikä edes säilyttämään ja välittämään vanhoja perinteitä. Edessä voi olla taantuma, jollei opetus- ja opiskelukulttuuria kyetä uudistamaan aika ajoin radikaalistikin. Kehittämisessä ja uudistamisessa opettajat ovat merkittävässä asemassa. Oleellista on innovatiivisuus ja rohkeus ottaa vastaa haasteita ja luoda uusia osana opettajan työtä. Musiikin verkko-opetus on yksi kehittämiskohde ja tämä kehittämishanke askel siihen suuntaan. Raportin tarkoitus oli esitellä työn tuloksia ja innostaa muita, riviopettajiakin, kokeilemaan verkko-opetusta. Se voi toimia keskustelun avaajana ja apuna uusien tavoitteiden asettamisessa kehittämistyössä. Sillä on sovellusarvoa musiikkioppilaitoksissa, perusopetuksessa ja toisella asteella.

Tulevaisuudessa musiikin opettajan työ musiikkiopistossa erityisesti pienissä oppilaitoksissa merkinnee laaja-alaisuudesta perinteisestä soitonopettajan toimenkuvan kapea-alaisuudesta. Jos koulutusvaiheessa opettajalla on ollut mahdollisuus edetä henkilökohtaisia opintopolkuja pitkin musiikin ja opettamisen ammattilaiseksi, opettajuuden mieltäminen joustavana kehittyvänä entiteettinä on luontevaa. Musiikin ammatillisessa opettajuudessa ja koulutuksessa tärkeintä mielestäni onkin suoda opiskelijoille joustavia, kokeilevia opintopolkuja varsinaisen substanssioppimisen esim. instrumenttiopintojen ohessa. Opintojen ohjaaminen ja tutorointi ovat myös tärkeitä.

LÄHTEET

Elliott, D.J.1996. Music education in Finland: a new philosophical view. Musiikkikasvatus 1996 vsk 1 nro 1, 6 – 21.

Elliott, D.J. (toim.) 2005. Praxial music education. Reflections and dialogues. New York: Oxford University Press, 3 – 18.

Falconer, I., Conole, G., Jeffery, A & Douglas, P. 2007. Learning Activity Reference Model – Pedagogy. Viitattu 18.11.2007.
[Http://www.elframework.org/refmodels/ladie](http://www.elframework.org/refmodels/ladie).

Kallio, K. (toim.) 2004. Museo oppimisympäristönä. Suomen museoliitto. Helsinki.

Karppinen, S. 2002. Communication and interaction in arts and culture. Julkaisussa Neothemi: Cultural Heritage and ICT at a glance. Toim. S. Karppinen. Studia Pedagogica 28. Helsingin yliopisto, 49 – 54. Viitattu 9.12.2007.
[Http://www.malux.edu.helsinki.fi/tt/neothemi/english/publications.html](http://www.malux.edu.helsinki.fi/tt/neothemi/english/publications.html).

Karppinen, S. 2003. Preface. Julkaisussa Neothemi: Cultural Heritage and ICT. Theory & Practice. Toim. S. Karppinen. Studia Pedagogica 32. Helsingin yliopisto, i – xiii. Viitattu 9.12.2007.
[Http://www.malux.edu.helsinki.fi/tt/neothemi/english/publications.html](http://www.malux.edu.helsinki.fi/tt/neothemi/english/publications.html).

Koli, H. & Silander, P. 2002. Verkko-oppiminen. Oppimisprosessin suunnittelu ja ohjaus. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Kulttuurin laajakaista. 2007. Yhdeksän kansallisen kulttuurilaitoksen ja Opetushallituksen yhteistyöhanke. Viitattu 8.12.2007.
[Http://www.kulttuurinlaajakaista.fi](http://www.kulttuurinlaajakaista.fi).

Loukola, M-L. 2007. Kestävän elämäntavan oppiminen. Kestävä kehitys opetukseen, arkikäytäntöihin ja toimintakulttuuriin. Opetushallitus. Viitattu 8.12.2007.
[Http://www.edu.fi/julkaisut](http://www.edu.fi/julkaisut).

Luukkainen, O. 2005. Opettajan matkakirja tulevaan. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.

Luukkainen, O. 2006. Vuorovaikutus – uskomuksia vai todellisuutta? Opettaja 37/2006, 18.

Musiikin perusteiden tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005.
[Http://www.musiikkioppilaitokset.org/index.php?](http://www.musiikkioppilaitokset.org/index.php?)

Nisu, P. 2007. Podcast on radio-ohjelma, jota voi kuunnella missä vain, milloin vain. Maaseudun Tulevaisuus 14.11.2007, 10.

Ojala, J. 2006. Mitä on musiikkikasvatusteknologia? Julkaisussa Musiikkikasvatusteknologia. Toim. J. Ojala, M. Salavuo, M. Ruippo & O.Parkkila.

Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura r.y., 15 – 21.

Paananen, H. 2007. Toimistotyöntekijä. Viitasaaren alueen musiikkiopisto. Keskustelu 13.11.2007.

Patrikainen, R. 1999. opettajuuden laatu. Ihmiskäsitys, tiedonkäsitys ja oppimiskäsitys opettajan pedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Opetus 2000. Jyväskylä: PS -kustannus.

Peda.net. 2004. Viitattu 18.11.2007. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitoksen sivusto.

[Http://www.peda.net/](http://www.peda.net/)

Puurula, A. 2002. Searching for a pedagogical basis for teaching cultural heritage using virtual environments. Julkaisussa Neothemi: Cultural Heritage and ICT at a glance. Toim. S. Karppinen. Studia Pedagogica 28. Helsingin yliopisto, 17 – 32. Viitattu 9.12.2007.

[Http://www.malux.edu.helsinki.fi/tt/neothemi/english/publications.html](http://www.malux.edu.helsinki.fi/tt/neothemi/english/publications.html).

Regelski, T.A. 2005. Curriculum: Implications of aesthetic versus praxial philosophies. Teoksessa Elliott, D.J. (toim.) Praxial music education. Reflections and dialogues. New York: Oxford University Press, 219 – 248.

Ruippo, M. 2006. Verkko-opetuksen synteesi musiikinopetuksessa. Julkaisussa Musiikkikasvatusteknologia. Toim. J. Ojala, M. Salavuo, M. Ruippo & O. Parkkila. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura r.y., 271 – 284.

Ruippo, M. & Salavuo, M. 2006. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävän musiikinopetuksen toteuttaminen. Julkaisussa Musiikkikasvatusteknologia. Toim. J. Ojala, M. Salavuo, M. Ruippo & O. Parkkila. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura r.y., 289 – 294.

Saccone, C. 2002. A collaborative network. An educational cultural heritage. A 3-d virtual museum. Julkaisussa Neothemi: Cultural Heritage and ICT at a glance. Toim. S. Karppinen. Studia Pedagogica 28. Helsingin yliopisto, 3 – 16. Viitattu 9.12.2007. [Http://www.malux.edu.helsinki.fi/tt/neothemi/english/publications.html](http://www.malux.edu.helsinki.fi/tt/neothemi/english/publications.html).

Salavuo, M. 2006. Musiikin verkko-oppimisen pedagogiikka. Julkaisussa Musiikkikasvatusteknologia. Toim. J. Ojala, M. Salavuo, M. Ruippo & O. Parkkila. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura r.y., 65 – 73.

Salavuo, M. 2006. Musiikkikasvatusteknologian tulevaisuus. Julkaisussa Musiikkikasvatusteknologia. Toim. J. Ojala, M. Salavuo, M. Ruippo & O. Parkkila. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura r.y., 431 – 443.

Salavuo, M. 2006. Oppimisalustat musiikinopetuksessa. Julkaisussa Musiikkikasvatusteknologia Toim. J. Ojala, M. Salavuo, M. Ruippo & O. Parkkila. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura r.y., 225 – 231.

Salavuo, M., Ferreira, G. M. d. S. & Unkari-Virtanen, L. 2006. Kokemuksia oppimisalustaperusteisesta musiikinopetuksesta. Julkaisussa Musiikkikasvatusteknologia. Toim. J. Ojala, M. Salavuo, M. Ruippo & O. Parkkila. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura r.y., 393 – 401.

Sibelius-Akatemia. 2006. Viitattu 18.11.2007. Sibelius-Akatemian sivusto.
[Http://www2.siba.fi/muhipedi/kuunteluopas.html](http://www2.siba.fi/muhipedi/kuunteluopas.html).

Suomen Tammi. 2007. Museoviraston, Opetushallituksen ja ympäristöministeriön yhteinen kulttuuriperintöopetuksen verkosto. Viitattu 8.12.2007.
[Http://www.edu.fi/projektit/tammi](http://www.edu.fi/projektit/tammi).

Unkari-Virtanen, L. 2006. Musiikin kuuntelun suloinen toimetttömyys. Viitattu 18.11.2007.
[Http://www2.siba.fi/cgi-bin/aleatori/artikkeli.cgi?id=11](http://www2.siba.fi/cgi-bin/aleatori/artikkeli.cgi?id=11).

Veräjämä. 2007. Viitattu 18.11.2007. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitoksen sivusto, Peda.net.
[Http://www.peda.net/img/portal/697514/verajaohjeet_07.pdf](http://www.peda.net/img/portal/697514/verajaohjeet_07.pdf).

Verkkolehdi. 2007. Viitattu 18.11.2007. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitoksen sivusto, Peda.net.
[Http://www.peda.net/img/portal/697515/verkkolehdiyhjeet.pdf](http://www.peda.net/img/portal/697515/verkkolehdiyhjeet.pdf).

Viitasaaren alueen musiikkiopisto. Viitattu 18.11.2007.
[Http://www.wiitaunioni.fi](http://www.wiitaunioni.fi).

Viitasaaren alueen musiikkiopiston opetussuunnitelma 1.8.2004 alkaen. Viitasaaren kaupunki. Musiikkiopistolautakunta 29.6.2004/ pykälä 29.

Yhteiskäyttö. 2007. Verkkoveräjämä ja Verkkolehden yhteiskäyttö. Viitattu 18.11.2007. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitoksen sivusto, Peda.net.
[Http://www.peda.net/img/portal/697519/yhteiskaytto.pdf](http://www.peda.net/img/portal/697519/yhteiskaytto.pdf).

Yleisen musiikkitiedon verkkokurssi. 2007. Viitattu 18.11.2007. Yleisen musiikkitiedon oppiaineen sivusto.
[Http://www.peda.net/veraja/viitasaari/musiikkiopisto/musiikkitieto/](http://www.peda.net/veraja/viitasaari/musiikkiopisto/musiikkitieto/)